

INITIATIEFADVIES

**betreffende een « minder hinder »-beleid
in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**

30 januari 2017

Advies behandeld door	Kamer van de Middenstand
Advies behandeld op	18 en 27 oktober, 8 november en 20 december 2016
Advies uitgebracht door de Kamer op	12 januari 2017

VOORAF

Naar aanleiding van de Ronde Tafel van 28 juni 2016 over de op til staande openbare werken in en rond het centrum van het Brussels Gewest, heeft **de Kamer van de Middenstand** het nuttig geacht om een aantal aanbevelingen te formuleren ten aanzien van het Gewest en de gemeentelijke overheden, met als doel de belangen van de aannemers, de ondernemers en de bewoners optimaal op elkaar af te stemmen.

Voor ondernemers (waaronder handelaars en vrije beroepen) is een goede bereikbaarheid van hun onderneming essentieel. Bij openbare werken of grote bouwwerken ondervinden zij niet alleen de gebruikelijke hinder, maar worden ze ook geraakt in hun inkomen (aanzienlijke dalingen van hun omzet) en worden zij geconfronteerd met bijkomende problemen (b.v. moeilijke bereikbaarheid voor leveranciers, tijdelijke werkloosheid, ...).

Bij de uitvoering van werven moet bijgevolg een « minder hinder »-beleid worden gevoerd in het Brussels gewest.

Volgens **de Kamer van de Middenstand** is het ook belangrijk dat er een spectrum van ondernemingen wordt uitgewerkt zodra het een aanzienlijke werf betreft (minstens twee weken). **De Kamer van de Middenstand** is daarom van oordeel dat dit beleid de volgende elementen zou moeten omvatten :

1. HET BESTEK

Heel wat problemen kunnen worden vermeden dankzij de opstelling van bestekken. **De Kamer van de Middenstand** pleit ervoor dat een bestek een maximumaantal maatregelen zou bevatten om de continuïteit van de economische activiteiten in de bewuste perimeter te verzekeren. Het is dan ook belangrijk dat bestekken uitdrukkelijk voorzien dat de ondernemingen open kunnen blijven en bereikbaar zijn tijdens de hele duur van de werkzaamheden. **De Kamer van de Middenstand** dringt er bij de bouwheren op aan dat hun bestek de volgende elementen zou bevatten :

- Een doeltreffende bewegwijzering
- Waarborgen wat betreft de bereikbaarheid van de ondernemingen
- Mogelijkheden tot laden en lossen
- Bereikbaarheidsvoorzieningen (voorlopige bushalte, tijdelijke parkeervoorzieningen)
- Een informatieplicht, bijvoorbeeld d.m.v. berichten aan de omwonenden
- Een fasering van de werkzaamheden
- Een gewaarborgde toegang tot energiebronnen (internet, water, elektriciteit) tijdens activiteitsperiodes

2. OVERLEG EN PARTICIPATIE

Het is belangrijk om de ondernemingen te betrekken bij de uitwerking van werven, eerder dan deze voor voldongen feiten te plaatsen. Immers, dankzij een goed overleg kunnen ondernemingen en omwonenden de uitgewerkte plannen aanvullen met hun eigen ervaringen en kennis van het terrein. Het participatief proces moet de bouwheer in de mogelijkheid stellen om de verschillende standpunten met elkaar te verzoenen.

Vanuit een meer algemeen oogpunt kan het bijgevolg nuttig zijn voor een lokale overheid om een permanent overleg te organiseren, en niet enkel naar aanleiding van de geplande werken, via een gemeentelijke adviesraad van ondernemers, dit teneinde de problemen, die zich stellen, goed te omschrijven.

Het is eveneens belangrijk dat de gemeente (in haar eigen naam of voor rekening van de aanbesteder) voor de fase van de werken een laatste keer alle ondernemingen uitnodigt voor een informatievergadering tijdens dewelke de geplande werkzaamheden op gedetailleerde wijze worden beschreven en de logistiek en timing van de werken worden uiteengezet.

Het is niet normaal dat ondernemingen - zoals voorzien in de ordonnantie van 3 juli 2008 betreffende de bouwplaatsen op de openbare weg - in het beste geval slechts drie dagen op voorhand worden verwittigd van werkzaamheden die voor hun deur zullen doorgaan, behalve in dringende gevallen die op degelijke wijze worden gemotiveerd in het bericht dat de start van de werf aankondigt (titel 2, hoofdstuk 1, artikel 56 - Informatie aan weggebruikers en omwonenden).

3. ÉÉN CENTRAAL INFOPUNT

De Kamer van de Middenstand stelt voor om de volledige dienstverlening omtrent de werf te centraliseren in een infopunt, op geringe afstand van de werken zelf. In dit uniek aanspreekpunt kunnen zowel bewoners als ondernemers op eigen vraag terecht voor informatie over de voortgang van de werken, de voorziene 'minder hinder'-maatregelen, de financiële steun (inkomenscompensatievergoeding) naar aanleiding van de werken, enz.

De Kamer van de Middenstand is van oordeel dat het bestuur verantwoordelijk moet zijn voor deze centrale coördinerende rol in de communicatie met de ondernemers. De gemeente, waar de werken plaatsvinden, dient een eerste rol op te nemen voor de organisatie van en communicatie vanuit dit infopunt (op basis van een voorafgaandelijke samenwerking met de bouwheer).

De Kamer van de Middenstand vraagt dat dit infopunt 6 maanden voor de start van omvangrijke werken operationeel zou zijn zodat ondernemers de nodige voorzorgen kunnen nemen.

Dit infopunt moet tijdens kantooruren telefonisch bereikbaar zijn en 24/24 online via een internetsite/webpagina beschikbaar zou moeten zijn die speciaal is ontworpen/opgenomen voor deze openbare werken. De betrokken aannemers zouden tevens emailberichten (newsletters...) en briefwisseling over de opvolging van de werken moeten ontvangen. Immers, ondernemers hebben namelijk niet altijd de tijd om informatievergaderingen bij te wonen. Deze informatie moet aan de ondernemingen worden bezorgd en door de klanten op de site kunnen worden geraadpleegd.

4. AANSTELLEN VAN EEN "BEREIKBAARHEIDSADVISEUR"

De bereikbaarheidsadviseur heeft als voornaamste doelstelling om de bereikbaarheid van de wijk voor de ondernemers, bewoners, klanten, leveranciers... te allen tijde te garanderen en te optimaliseren.

De bereikbaarheidsadviseur fungeert als centraal aanspreekpunt voor het stadsbestuur, de projectactoren en de ondernemers, en dit vanaf de conceptfase. Hij is tijdens de uitvoering "de ogen en de oren" van de werf en is regelmatig ter plaatse aanwezig. Als een goede dispatcher zorgt hij ervoor dat de vragen, problemen, informatie... bij de juiste personen terecht komen, opgevolgd worden en opgelost geraken.

De bereikbaarheidsadviseur is tevens een bemiddelaar, die de belangen van de projectactoren (bv. bouwheer, aannemer...) verzoent met de belangen van diegenen die de werken ondergaan. De bereikbaarheidsadviseur zorgt er als bemiddelaar voor dat problemen niet escaleren en dat er een aanvaardbare oplossing uit de bus komt.

Vaak vormen kleine en snel oplosbare problemen een belangrijk aandeel van de hinder die ondernemers ondervinden tijdens werkzaamheden. Als zij weten bij wie ze terecht kunnen, escaleren de problemen niet.

Het is duidelijk dat deze persoon idealiter een onafhankelijk standpunt zou moeten kunnen innemen. Dat verhindert evenwel niet dat deze rol zou worden vervuld door een persoon die reeds in dienst is van het bestuur (vanuit het oogpunt van de administratieve vereenvoudiging) of, bij werken van kleine omvang, door de veiligheidscoördinator die door de bouwondernemers of de bouwheer is aangesteld (in functie van de wettelijke verplichtingen betreffende de aanstelling van deze veiligheidscoördinator).

5. CONCREET ONDERSTEUNINGSAANBOD VOOR DE ONDERNEMINGEN

Naar aanleiding van geplande werkzaamheden, stelt **de Kamer van de Middenstand** voor om de ondernemingen te ondersteunen op een positieve manier, teneinde tegemoet te komen aan twee bezorgdheden :

- Het gebrek aan concrete informatie en voorbeelden over de mogelijke impact en effecten van deze omgevingsverandering (tijdens en na de werken).
- De verschillende mogelijkheden (financieel, mentaal, ...) van elke individuele onderneming om hierop in te spelen.

Bij het begin en tijdens de werken ligt de aandacht van de handelaar in essentie op 'overleven'. Daar moet het aanbod rekening mee houden, door de organisatie van een infosessie bijvoorbeeld. Pas indien de werken reeds enige tijd bezig zijn, komt er ruimte voor de toekomst en de mogelijkheden na de werken.

Een concreet inhoudelijk ondersteuningsaanbod voor de ondernemers dient, volgens **de Kamer van de Middenstand**, de volgende elementen te bevatten :

1. Een infosessie voor het begin van de werken die volledig focust op de 'minder hinder'-maatregelen die de verschillende aannemers en bouwheren hebben genomen. Dit verplicht enerzijds de aannemers om stil te staan bij de maatregelen die ze plannen, en maakt het anderzijds ook mogelijk om te kijken of er voor bepaalde (individuele) gevallen nog bijkomende maatregelen mogelijk of noodzakelijk zijn. Deze sessie moet uitmonden in een folder met de belangrijkste data en werkafspraken, evenals met een verwijzing naar het infopunt en de bereikbaarheidsadviseur.
2. Het ter beschikking stellen van een individueel aanbod (i.s.m. experts) waar de handelaars, die dat wensen, kunnen op intekenen om de kansen te benutten en de bedreigingen te counteren, zoals die zich voor hun onderneming zouden kunnen stellen. Dit kan een portfolio zijn van beschikbare experts, subsidies,Er kan ook een voorafgaande scan voorgesteld worden, die het werk van een individuele consultant vergemakkelijkt. Best kan er hiervoor ook een link gelegd worden naar de bestaande gewestelijke steunmaatregelen in het kader van de economische expansie (algemene investeringssteun, steun voor opleiding en consultancy...).
3. Informatieve en promotionele communicatie

3.1. Naar de ondernemers toe :

Tijdige communicatie is uitermate belangrijk voor handelaars en ondernemers. Waarom ?

- Investerings kunnen afstemmen op de werken is een evidentie. Grote werken veroorzaken een niet te negeren verlies aan inkomsten waardoor de last van de investering veel zwaarder uitvalt. Ook personen, die met een nieuwe zaak willen starten, willen op de hoogte zijn van mogelijke wegenwerken en stemmen hun investering hierop af.
- Op basis van de informatie die ondernemers krijgen over wegenwerken kunnen zij een beslissing nemen over voorraden. In de modesector worden voorraden reeds een jaar op voorhand besteld.

- Ondernemingen die werken met personeel of overwegen nieuw personeel aan te nemen doen dit steeds weloverwogen. Alle informatie over mogelijke hinder kan bijgevolg beslissingen inzake personeel beïnvloeden.
- Tijdens periodes van hinder worden heel wat ondernemers creatief. Zijn ze tijdig op de hoogte van werken, dan kunnen ze vooraf hun acties goed voorbereiden.
- Handelszaken plannen hun jaarlijks verlof liefst tijdens de periode waarin de hinder van de werken het grootst is.

De Kamer van de Middenstand stelt voor dat de werfbeheerder een folder voor de ondernemer opstelt, die een overzicht geeft van alle steunmaatregelen waar een ondernemer beroep op kan doen.

De folder zou aldus met name vermelden :

- *Federale maatregelen* :
 - Mogelijkheid tot uitverkoop en kortingen;
 - Vrijstelling sociale zekerheidsbijdragen van zelfstandigen;
 - Uitstel betaling RSZ-bijdragen;
 - Tijdelijke werkloosheid;
 - Fiscale maatregelen.
- *Gewestelijke maatregelen bij openbare werken* :
 - Inkomenscompensatievergoeding;
 - Rentetoelage.
- *Gemeentelijke steunmaatregelen* :
 - Algemene steunmaatregelen in geval van investeringen, opleiding en consultancy.

3.2. Naar het publiek en de klanten toe

Een positieve communicatie en houding laten aan de klant zien dat ondernemers bereikbaar blijven en moeite willen doen om een goede service te blijven garanderen, ondanks de werken.

Na afloop van de werken moet de nadruk op alle mogelijke manieren gelegd worden op het feit dat de ondernemingen terug bereikbaar zijn en meer dan ooit ter beschikking staan van hun klanten.

6. FINANCIËLE STEUNMAATREGELEN VOOR GETROFFEN ONDERNEMERS

In het kader van de zesde Staatshervorming werd de bevoegdheid voor de inkomenscompensatievergoeding overgedragen naar de gewesten. Dit is het uitgelezen moment om in Brussel echt werk te maken van een gewestelijke reglementering inzake hinder in het kader van openbare werken, waarbij de bestaande vergoedingssystemen (momenteel opgenomen in de wet Dedecker) worden samengevoegd tot één ondersteuningspakket.

De Kamer van de Middenstand vraagt het volgende :

6.1. Herwerken van de compensatievergoeding bij openbare werken

De “vergoeding voor werken”, die voorheen door het Participatiefonds werd beheerd, werd in de praktijk weinig benut. Het gebruik van deze vergoeding is de laatste jaren verminderd van 1.289 dossiers in 2011 tot 1.102 dossiers in 2012 en 567 dossiers in 2013. De moeilijkheden hadden betrekking op het ingewikkeld karakter van de voorziening en vooral op het feit dat de ondernemingen de vergoeding enkel konden ontvangen indien zij hun zaak gedurende meer dan 7 dagen sloten. Welnu, het bedrag van de vergoeding was niet toereikend om de kosten van een sluiting te dekken. Deze materie werd sindsdien geregionaliseerd en de bevoegde Minister heeft het voornemen geuit om deze vergoeding te herzien, een beslissing die door de KvM wordt gesteund.

De Kamer van de Middenstand meent dat al het mogelijke moet gedaan worden opdat ondernemingen hun zaak verder kunnen uitbaten. Hiertoe dienen de ‘minder hinder’-maatregelen uit voorgaande hoofdstukken absolute prioriteit te krijgen om de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de handelszaken zo veel mogelijk te garanderen. De toegang tot steunmaatregelen verbinden aan een voorwaarde tot sluiting druist in tegen deze benaderingswijze. De voorwaarde tot sluiting is eigenlijk een vorm van economische afbraak of waardevernietiging.

De Kamer van de Middenstand vraagt daarom een hervorming die op vier assen is gebaseerd :

- Aanpassing van het bedrag van de vergoeding aan de geleden schade : dit bedrag is vandaag ontoereikend om het verlies aan ontvangsten daadwerkelijk te dekken. Het zou proportioneel zijn aan de omvang van de werken, de duur ervan en de impact voor de bewuste onderneming.
- Een vergoeding voorzien indien een onderneming beslist om open te blijven, eerder dan wanneer zij beslist om te sluiten.
- Een financiële bijdrage ten laste van de bouwheer in functie van de impact van de werf op de ondernemingen.
- De uitbreiding van deze vergoeding tot de hinder die op regelmatige basis wordt veroorzaakt door de organisatie van specifieke en punctuele evenementen (zoals de Europese toppen te Brussel) die de toegang tot hele wijken blokkeren

Het is in deze geest dat **de Kamer van de Middenstand** de oprichting vraagt van een gewestelijk vergoedingsfonds voor economische schade veroorzaakt door werven die meer dan een maand duren en de toegang tot handelszaken volledig of gedeeltelijk verhinderen. Het doel van zo'n fonds is de zo snel mogelijke schadeloosstelling van de omliggende professionelen (met inbegrip van ambachtlieden en vrije beroepen) voor de schade ten gevolge van werkzaamheden. De ondernemingen, die tijdens werken open blijven en die rechtstreeks schade lijden (m.a.w. enkel de ondernemingen die zich op het tracé of in de onmiddellijke omgeving van de werf bevinden) kunnen worden vergoed.

Dit gewestelijk vergoedingsfonds zou worden beheerd door een commissie die permanent is samengesteld uit professionelen van de handel/industrie/handwerksnijverheid, representatieve verenigingen van ondernemingen, evenals personen uit de politieke en administratieve middens. De commissie zou worden gefinancierd door de regering en de bouwheer die aan de basis ligt van de hinder.

Dit systeem biedt de volgende voordelen :

- Er wordt rekening gehouden met het reëel inkomensverlies dat berekend is op basis van de daling van de brutomarge van de professionelen.

- Een administratieve procedure die aangepast is aan de situatie van de professionelen en getuigt van pragmatisme bij het onderzoek van de dossiers.
- Snelheid, zowel wat betreft de besluitname als betreffende de uitbetaling van de vergoeding. Aangezien de vergoeding tot doel heeft, professionelen, die lijden onder de hinder van een werf, te laten overleven, kan men zich moeilijk voorstellen dat deze vergoeding verschillende maanden na de werf zou worden uitbetaald.
- Autonome beslissingen ten aanzien van de bouwheer. Inderdaad, ook al neemt hij deel aan de financiering van het gewestelijk vergoedingsfonds en voert hij de beslissingen uit, toch bepaalt hij niet de inhoud ervan. Over deze inhoud wordt op autonome wijze beslist door de leden van het gewestelijk vergoedingsfonds.
- Behoud van de controle door de overheid die in het gewestelijk vergoedingsfonds vertegenwoordigd is.

De Kamer van de Middenstand pleit bovendien voor de opname van de steun in de bestaande kaskredietovereenkomst van de ordonnantie op de economische expansie, teneinde een gewestelijke kredietlijn van thesauriemiddelen in de voorziening van dit fonds op te nemen.

6.2. Stimuleren van de ontwikkeling van de onderneming 'na de werken'

Tegelijkertijd moeten ook de ondernemers, die zich richten op de toekomst van hun onderneming na de werken, ondersteund worden. **De Kamer van de Middenstand** pleit er daarom voor dat de bestaande steunmaatregelen voor opleiding, consultancy en investeringen voor ondernemingen, die hinder van openbare werken ondervinden, worden versterkt. Zo zou het steunpercentage voor opleidingen, consultancy-opdrachten - of nog - investeringen verhoogd kunnen worden met bijvoorbeeld 25 % voor de onderneming die op dit vlak initiatieven neemt in de periode voor (bijvoorbeeld het ontwikkelen van een e-commerce luik) of tijdens de werken (herinrichting van de winkel, opleidingen...).

6.3. Kwijtschelden of proportioneel verminderen van belastingen

De gewestelijke en gemeentelijke belastingen, zoals deze op uithangborden of reclameborden die moet betaald worden aan de gemeente terwijl de winkel onbereikbaar is en de desbetreffende borden wellicht onzichtbaar zijn, is voor de ondernemingen moeilijk te verteren. De belastende overheid zou deze belastingen voor de bedrijven gelegen in de zone van de werken kunnen kwijtschelden of proportioneel verminderen in functie van de duur van de werken. In de meeste gevallen zal dit wel moeten gebeuren via een aanpassing van het gemeentelijk belastingreglement en, bijgevolg, een goedkeuring door het schepencollege en de gemeenteraad.

*

* *